

Економічні горизонти

Домашня сторінка: *http://eh.udpu.edu.ua*

ISSN 2522-9273 (print)
ISSN 2616-5236 (online)

Economies' Horizons, No. 3(6), pp. 95–106.

DOI: https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(6).2018.156547

УДК 378.31

Джерела формування доходів закладів вищої освіти

Т. А. Ящук[1]

Стаття надійшла: *05.09.2018*
Стаття прийнята: *20.09.2018*

Ящук Т. А. Джерела формування доходів закладів вищої освіти. *Економічні горизонти.* 2018. № 3(6). С. 95–106. DOI: 10.31499/2616-5236.3(6).2018.156547.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню основних тенденцій та структури державного фінансування вищої освіти. *Мета дослідження.* Метою статті є аналіз фінансового забезпечення діяльності закладів вищої освіти, дослідження кошторисного фінансування, складу доходів загального та спеціального фондів, обгрунтування необхідності диверсифікації джерел фінансування освітніх установ з метою підвищення їх конкурентоспроможності. *Методологія.* Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові, спеціальні та статистичні методи економічних досліджень. Також використано монографічний метод, метод логічного узагальнення і системного аналізу. *Результати.* Описано склад доходів загального та спеціального фондів бюджету для забезпечення підготовки кадрів згідно із Бюджетним кодексом України. Проведено статистичне дослідження надходжень коштів із загального та спеціального фондів державного бюджету на прикладі провідних класичних, технічних, аграрних та педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО). Проаналізовано структуру фактичних доходів спеціального фонду провідних державних ЗВО України. Виявлено, що розвиток системи вищої освіти залежить виключно від достатнього фінансового забезпечення, що дозволяє оновлювати наукову та методичну базу університету. З'ясовано, що сучасний стан системи вищої освіти України характеризується поступовим зменшенням обсягів державного фінансування, скороченням власних надходжень закладів вищої освіти від надання освітніх послуг. *Практичне значення.* Проведений аналіз джерел формування доходів закладів вищої освіти може бути використаний для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів освітніми установами та проведення реформування системи вищої освіти. На основі проведеного дослідження визначено актуальність реформування фінансового забезпечення вищої освіти в Україні за рахунок бюджетних коштів. *Перспективи подальших досліджень.* Питанням зарубіжного досвіду фінансування вищої школи в умовах ринку освітніх послуг будуть присвячені подальші наукові дослідження.

Ключові слова: вища освіта, державні заклади вищої освіти, бюджет закладу вищої освіти, надходження коштів, структура доходів закладів вищої освіти, загальний фонд бюджету, спеціальний фонд бюджету.

[1] *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; викладач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом; ідентифікатор ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7359-5867; e-mail: tetyanayashchuk@ukr.net; науковий керівник – О. Г. Чирва, д. е. н., професор.*

JEL Classification: I 22, I 28

Sources of income formation in establishments of higher education

Tetyana A. Yashchuk[1]

Received: *05 September 2018*
Accepted: *20 September 2018*

Yashchuk, T. A. (2018), "Sources of income formation in establishments of higher education", *Economies' Horizons,* No. 3(6), pp. 95–106, doi: https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(6).2018.156547.

Abstract. The article is devoted to the research of the main tendencies and structure of public higher education financing. *The purpose of the research.* The purpose of the article is the analysis of higher education institutions financial support, to study the estimated financing, the composition of incomes of general and special funds, to justify the need to diversify sources of funding for educational institutions in order to increase their competitiveness. *Methodology.* Methodological basis of the research were general scientific, special and statistical economic research methods. Also monographic method was used, the method of logical generalization and system analysis. *Results.* It reveals the composition of the revenues of the general and special funds of the budget for the provision of training in accordance with the Budget Code of Ukraine. The statistical survey of the revenues of general and special funds of the state budget is carried out on the example of the leading classical, technical, agricultural and pedagogical institutions of higher education. The structure of the actual revenues of the special fund of the leading state assets of Ukraine is analyzed. It is revealed, that higher education system development depends exclusively on sufficient financial support, which allows to update the scientific and methodological base of the university. It is clarified, that the current state of the higher education system of Ukraine is characterized by a gradual decrease in the amount of state financing, reduction of own revenues of higher education institutions from the provision of educational services. *Practical meaning.* This analysis of generation sources income of higher education institutions can be used to assess the effectiveness of using financial resources by educational institutions and reforming the higher education system. Base on the research, it was determined the importance of reforming the financial provision of the higher education in Ukraine at the expense of budget funds. *Prospects for further research.* Further scientific research will be devoted to the issue of foreign experience in financing higher education in the market of educational services.

Keywords: higher education, state institutions of higher education, higher education institution budget, receipt of costs, incomes structure of higher education establishments, general fund of the budget, special fund of the budget.

1. Вступ.

У ринковій економіці формуються нові принципи державного фінансування на усіх рівнях системи освіти. Важливим чинником розвитку закладу вищої освіти стає формування системи доходів, які, у свою чергу, визначають фінансову стійкість освітніх закладів, забезпечуючи їх успішне функціонування і розвиток. Доходи університетів зазнали істотних змін в сучасній економіці України: поступово здійснюється перехід від повного бюджетного фінансування закладів вищої освіти до збільшення частки власних доходів. В умовах

[1] *Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University; Lecturer at the Department of Marketing, Management and Business Management; ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-7359-5867; e-mail: tetyanayashchuk@ukr.net; Scientific Adviser – O. H. Chyrva, Doct. Ec. Sc., Professor.*

соціально-економічних змін у функціонуванні системи вищої освіти з'являється необхідність проведення подальших досліджень проблем фінансового забезпечення діяльності закладів вищої освіти, розробки практичних пропозицій щодо зміни механізму бюджетного фінансування та пошуку шляхів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів освітніх установ.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В економічній літературі теоретичні проблеми вищої освіти, в тому числі фінансове забезпечення діяльності закладів вищої освіти широко представлені в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених: Фальченко О. О. (*Falchenko, 2017*), Чумак В. М. (*Chumak, 2017*), Денищук П. (*Denyshchuk, 2014*), Красільник О. (*Krasilnyk, 2015*), Бошота Н. В. (*Boshota, 2017*), Тарасенко І. О. (*Tarasenko, 2013*), Буцька О. Ю. (*Butska, 2009*), Дяченко К. С. (*Diachenko, 2016*).

3. Методи дослідження.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові, спеціальні та статистичні методи економічних досліджень. Також використано монографічний метод, метод логічного узагальнення і системного аналізу.

4. Формулювання цілей дослідження.

Завданням статті є дослідження структури доходів закладів вищої освіти державної форми власності та обгрунтування оптимального складу фінансового забезпечення їх діяльності.

5. Виклад основних результатів та їх обґрунтування.

Головним джерелом фінансування витрат на вищу освіту є кошти державного та місцевих бюджетів. Відповідно до статті 71 Закону України «Про вищу освіту» (*The Verkhovna Rada of Ukraine, 2018*), фінансування державних закладів вищої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, з дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень. Розміри бюджетних призначень на підготовку фахівців з вищою освітою, а також на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів встановлюються у Державному бюджеті України на відповідний рік.

Як вказує О. Красільнік, вища освіта в Україні фінансується з урахуванням суспільних та індивідуальних потреб (*Krasilnyk, 2015, p. 112*). Суспільні потреби забезпечуються через державне замовлення, шляхом виділення відповідних державних асигнувань. Фінансування державних закладів освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей національного господарства, держпідприємств, організацій, а також додаткових джерел. Індивідуальні потреби забезпечуються за рахунок платного навчання з використанням різноманітних джерел.

Традиційно основним джерелом фінансування діяльності державних ЗВО є кошти загального фонду бюджету, що спрямовуються на підготовку фахівців у межах державного замовлення та проведення науково-дослідних робіт. При цьому треба відзначити, що забезпечення закладів вищої освіти державою відбувається на основі застосування методу кошторисного фінансування (*Denyshchuk, 2014, p. 482*).

О. Фальченко та В. Чумак стверджують, що кошторис бюджетної установи – основний плановий фінансовий документ

бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень (*Falchenko, Chumak, 2017, p. 7*).

Розглядаючи поняття «кошторисне фінансування», більшість вітчизняних учених трактує його з погляду забезпечення витрат бюджетних установ за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. Так, К. Дяченко наголошує на тому, що кошторисне фінансування як метод фінансового забезпечення має і переваги, і недоліки. Переваги кошторисного фінансування полягають у тому, що за допомогою даного методу забезпечується відповідність доходної та видаткової частин кошторису, тобто фінансування планових витрат бюджетної установи відбувається в повному обсязі. Крім того, кошторисне фінансування передбачає чіткий та постійний фінансовий контроль витрачання грошових коштів (*Diachenko, 2016, p. 744*).

Водночас кошторисне фінансування має значні недоліки, пов'язані з тим, що даний метод не передбачає достатніх стимулів для раціонального й ефективного господарювання і взаємозв'язку між рівнем фінансування бюджетної установи та результатами її діяльності. Відповідно, здійснюється фінансування лише мережі бюджетних установ, а не наданих ними послуг (*Diachenko, 2016, p. 746*).

Згідно статті 13 Бюджетного кодексу України (Budget Code of Ukraine, 2018) кошторис закладу вищої освіти складається із загального та спеціального фондів. Доходи загального фонду – це асигнування з державного бюджету для фінансового забезпечення функціонування державних закладів вищої освіти. Кошти загального фонду бюджету є основним джерелом фінансового забезпечення діяльності закладів вищої освіти і використовуються для підготовки фахівців, що навчаються за державним замовленням, та здійснення науково-дослідних робіт. При цьому пріоритетне місце у структурі видатків загального фонду бюджету посідають витрати соціального характеру, тобто пов'язані із оплатою праці та стипендіальним забезпеченням. Всі інші видатки загального фонду кошторису мають незначну питому вагу і фінансуються за залишковим принципом.

Крім того, державні заклади вищої освіти додатково до коштів загального фонду бюджету отримують власні надходження, що зараховуються до спеціального фонду. Згідно із Бюджетним Кодексом, власні надходження бюджетних установ – це кошти, отримані державними установами як плата за послуги, що надаються згідно із чинним законодавством, виконання робіт, плата за оренду майна, благодійні внески, гранти, дарунки, а також кошти від реалізації майна чи продукції та іншої додаткової (господарської) діяльності. Власні надходження бюджетних установ поділяються на такі групи:

1) перша група – надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством;

2) друга група – інші джерела власних надходжень бюджетних установ.

Схематично узагальнення доходів державних закладів вищої освіти представлено на рис. 1.

В умовах функціонування ринку освітніх послуг та конкуренції найголовнішою особливістю фінансового механізму сучас-

них закладів вищої освіти є багатоканальність системи їх фінансування. У таких умовах важливе значення має не тільки достатня кількість фінансових ресурсів, але й оптимальне поєднання різних джерел їх надходження (*Yashchuk, 2018, p. 457*).

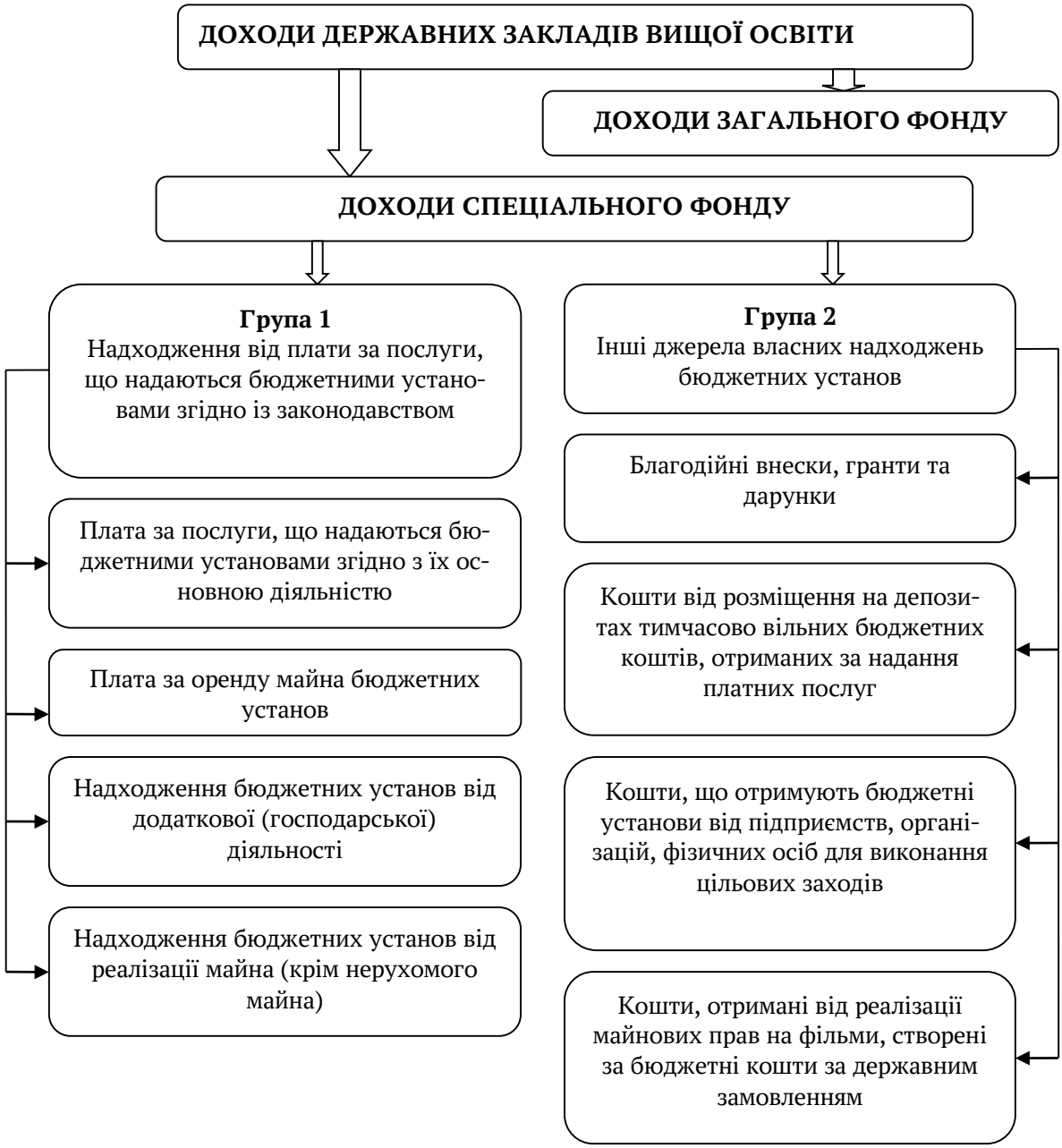

Рис. 1. **Види доходів державних закладів вищої освіти згідно із Бюджетним кодексом України**

Джерело: складено автором за (Krasilnik, 2015).

Проведений аналіз фінансування закладів вищої освіти державної форми власності показує (табл. 1), що за період з 2014 р. по 2017 р. обсяг фінансування видатків із загального фонду державного бюджету збільшився за всіма типами університетів, окрім Криворізького національного університету. Це пов'язано із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 січня 2016 р. № 51 «Деякі питання реорганізації вищих навчальних закладів» та наказом Міністерства освіти і науки України від 22 березня 2016 р. № 298 «Про реорганізацію Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет», на підставі яких відбулася реорганізація.

Таблиця 1. **Надходження коштів у заклади вищої освіти із загального фонду бюджету за КПКВК 2201160 у 2014–2017 рр.,** млн грн

№ з/п	Університети	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Класичні університети					
1.	Дніпровський національний університет ім. О. Гончара	212,65	214,46	217,44	278,73
2.	Криворізький національний університет	132,61	144,41	118,27	73,15
3.	Сумський державний університет	88,12	144,60	167,20	233,08
4.	Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича	118,09	132,66	140,80	198,65
Технічні університети					
5.	Вінницький національний технічний університет	73,52	81,29	88,47	81,19
6.	Запорізький національний технічний університет	126,97	102,23	15,56	201,92
7.	НТУ «Харківський політехнічний інститут»	253,03	266,27	265,32	284,61
8.	Національний університет кораблебудування ім. адмірала Нахімова	103,70	93,17	104,87	149,52
Аграрні університети					
9.	Полтавська державна аграрна академія	30,72	37,42	42,14	46,60
10.	Таврійський державний агротехнологічний університет	43,85	55,45	55,82	62,69
11.	Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка	48,24	55,85	62,46	68,12
12.	Херсонський державний аграрний університет	23,78	31,51	32,67	42,05
Педагогічні університети					
13.	Бердянський державний педагогічний університет	35,43	36,78	37,60	48,67
14.	Тернопільський національний педагогічний університет ім. Гнатюка	68,29	73,00	74,89	77,93
15.	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	55,35	61,91	66,16	61,58
16.	Харківський національний педагогічний університет ім. Сковороди	64,34	66,05	67,92	68,24

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти.

Серед класичних університетів значне збільшення надходжень із державного бюджету спостерігається до Сумського державного університету – 233,1 млн грн у 2017 році, що на 145,0 млн грн більше, порівняно із 2014 роком. До складу Сумського державного університету входять медичний інститут Сумського державного університету, Шосткинський та Конотопський інститути СумДУ, навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького. Проте така ситуація не характеризує реальне збільшення фінансування університету, а демонструє фактичну оптимізацію закладів системи вищої освіти. Національний банк України у 2015 році передав Українську академію банківської справи до сфери управління Міністерства освіти і науки України, яке подало пропозицію щодо реорганізації даного закладу і у 2016 році відповідно до рішення спільного засідання вчених рад Сумського державного університету та Української академії банківської справи було створено Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «Української академії банківської справи», а також Навчально-науковий інститут права.

Фактично Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича отримав з державного бюджету на 80,6 млн грн більше у 2017 році порівняно із 2014 роком.

Щодо технічних університетів, то лідируючі позиції тут займає Запорізький національний технічний університет, якому держава збільшила обсяг надходжень із загального фонду до 59 % або на 74,9 млн грн у 2017 році, оскільки у його складі, окрім Токмацького механічного технікуму, машинобудівного, фізико-технічного, економіко-гуманітарного інститутів та інституту інформатики та радіоелектроніки, створено «Запорізький регіональний центр політехнічної освіти», який об'єднує понад 40 шкіл, ліцеїв, коледжів, технікумів міста Запоріжжя та області.

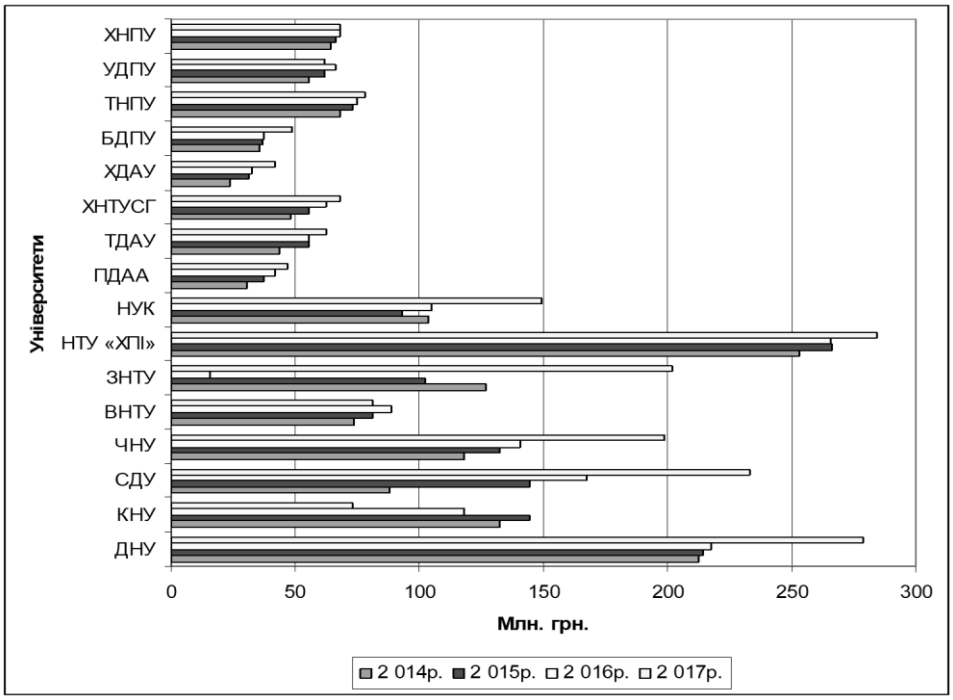

Рис. 2. **Динаміка надходжень коштів у заклади вищої освіти із загального фонду бюджету за КПКВК 2201160 у 2014 – 2017 рр.,** млн грн

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти.

Серед групи аграрних університетів найбільше абсолютне відхилення спостерігаємо у Харківського національного технічному університету сільського господарства імені П. Василенка – з 48,2 млн грн у 2014 році, що на 19,9 млн грн більше порівняно із 2017 роком. Серед педагогічних вишів спостерігається незначне збільшення надходжень із загального фонду державного бюджету. Так, Бердянський державний педагогічний університет у 2014 році отримав 35,4 млн грн, а у 2017 році – 48,7 млн грн.

Серед усіх проаналізованих університетів, як свідчать дані рис. 2, найбільший обсяг коштів із загального фонду державного бюджету протягом 2014 – 2017 років було виділено Національному технічному університету «Харківський політехнічний інститут» та Дніпровському національному університету ім. О. Гончара, оскільки ці заклади знаходяться у великих освітніх центрах і є потужними складовими всієї системи вищої освіти України.

Важливим джерелом фінансового забезпечення освітньої діяльності закладу вищої освіти можуть бути кошти місцевого бюджету, проте єдиних правил щодо частки місцевих бюджетів, яка має виділятися на вищу освіту з власних доходів, не існує. Це означає, що міста, які прагнуть компенсувати брак уваги до освіти з боку держави, змушені скорочувати свої комунальні послуги та згортати інвестиційні програми. У той же час органи місцевої влади знаходяться в різних умовах і мають неоднакові можливості щодо фінансування вищої освіти. Брак прозорого бюджетного

процесу в освіті робить неможливими позитивні зрушення у фінансовому забезпеченні освіти (*Butska, 2009, p. 161–162*).

За даними фінансової звітності закладів вищої освіти, які є об'єктами дослідження, протягом 2014–2017 рр. спостерігаємо позитивну динаміку збільшення обсягу надходжень до спеціального фонду університетів (табл. 2).

Таблиця 2. **Надходження коштів у заклади вищої освіти із спеціального фонду бюджету за КПКВК 2201160 у 2014–2017 рр.,** млн грн

№ з/п	Університети	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Класичні університети					
1.	Дніпровський національний університет ім. О. Гончара	59,87	60,20	67,51	69,52
2.	Криворізький національний університет	71,50	73,46	56,83	26,54
3.	Сумський державний університет	138,08	167,51	208,86	242,3
4.	Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича	106,28	97,18	242,4	144,38
Технічні університети					
5.	Вінницький національний технічний університет	31,61	37,02	43,48	32,07
6.	Запорізький національний технічний університет	62,03	61,38	67,22	74,30
7.	НТУ «Харківський політехнічний інститут»	92,71	111,88	111,67	128,49
8.	Національний університет кораблебудування ім. адмірала Нахімова	40,40	43,62	43,25	50,32
Аграрні університети					
9.	Полтавська державна аграрна академія	29,99	31,88	34,12	35,21
10.	Таврійський державний агротехнологічний університет	18,51	23,59	18,39	26,87
11.	Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка	26,27	29,79	27,64	34,49
12.	Херсонський державний аграрний університет	13,27	12,64	13,10	14,61
Педагогічні університети					
13.	Бердянський державний педагогічний університет	16,16	17,20	17,95	21,85
14.	Тернопільський національний педагогічний університет ім. Гнатюка	27,78	30,62	33,53	38,24
15.	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	27,26	32,91	33,50	44,49
16.	Харківський національний педагогічний університет ім. Сковороди	14,65	15,34	16,96	17,25

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти.

Так, Сумський державний університет внаслідок проведеної реформи отримав на 104,3 млн грн більше коштів до спеціального фонду у 2017 році, ніж у 2014 році, і зайняв перше місце серед проаналізованих університетів.

Серед педагогічних закладів вищої освіти за 2017 рік Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини мав на своїх рахунках спеціального фонду 44,5 млн грн, що на 17,2 млн грн більше порівняно із 2014 роком. Таврійський державний агротехнологічний університет одержав протягом 2017 року 8,4 млн грн коштів від плати за послуги, що надавав споживачам згідно із законодавством, що на 45,2% більше, ніж у 2014 році.

Серед технічних університетів Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» на початку

досліджуваного періоду мав на рахунках спеціального фонду 92,7 млн грн, але вже у 2017 році збільшив обсяг цих коштів до 128,5 млн грн або на 38,6%.

Протягом 2014–2017 років порівняно із 2014 роком також збільшили частку коштів спеціального фонду Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Бердянський держаний педагогічний університет, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені П. Василенка відповідно на 37,7%, 35,8%, 35,2%, 31,3% у 2017 році.

У Криворізькому національному університеті зменшення надходжень до спеціального фонду майже на 45 млн грн протягом 2014 – 2017 років пояснюється реорганізацією університету внаслідок проведеного реформування його організаційної структури у 2016 році.

Рис. 3 ілюструє динаміку надходжень грошових коштів у заклади вищої освіти із спеціального фонду бюджету за КПКВК 2201160. Основну частку доходів спеціального фонду складає плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю, тобто кошти від надання освітніх послуг.

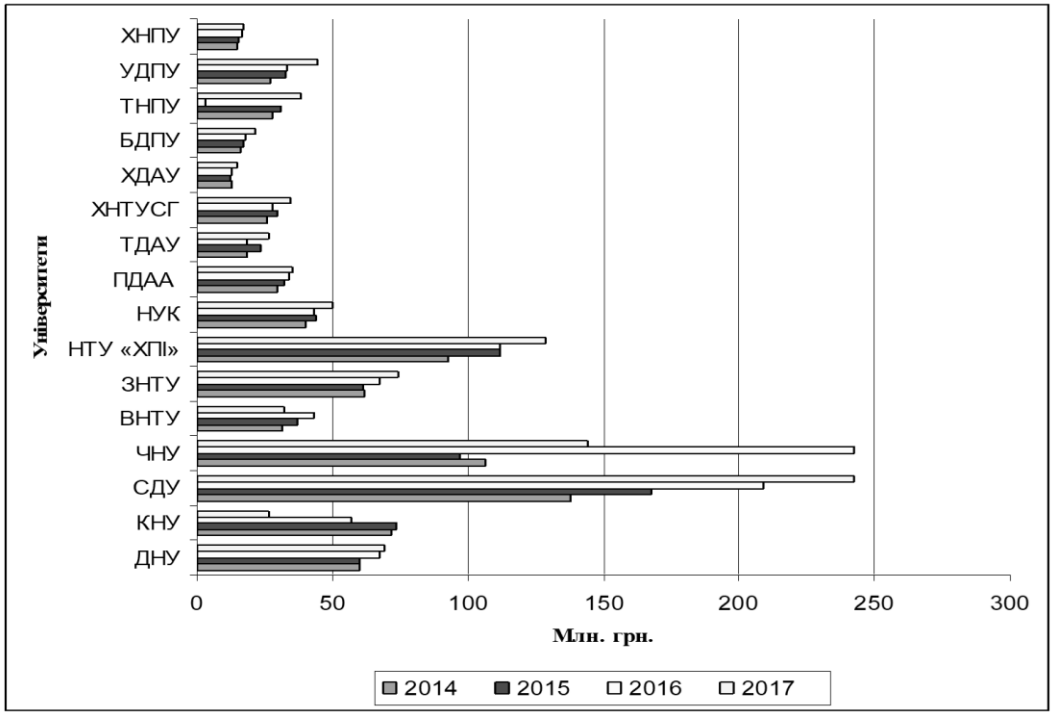

Рис. 3. **Динаміка надходжень у заклади вищої освіти із спеціального фонду бюджету за КПКВК 2201160 у 2014 – 2017 рр.,** млн грн

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти

На рис. 4 показане співвідношення фінансування закладів вищої освіти із загального та спеціального фондів у 2017 році.

У абсолютної більшості університетів переважну частку фінансового забезпечення їх освітньої та наукової діяльності складає фінансування із спеціальних фондів. Це є результатом скорочення видатків державного бюджету на функціонування вищої освіти та, як наслідок цього, збільшення надходжень грошових коштів переважно від студентів, які навчаються за кошти фізичних та юридичних осіб.

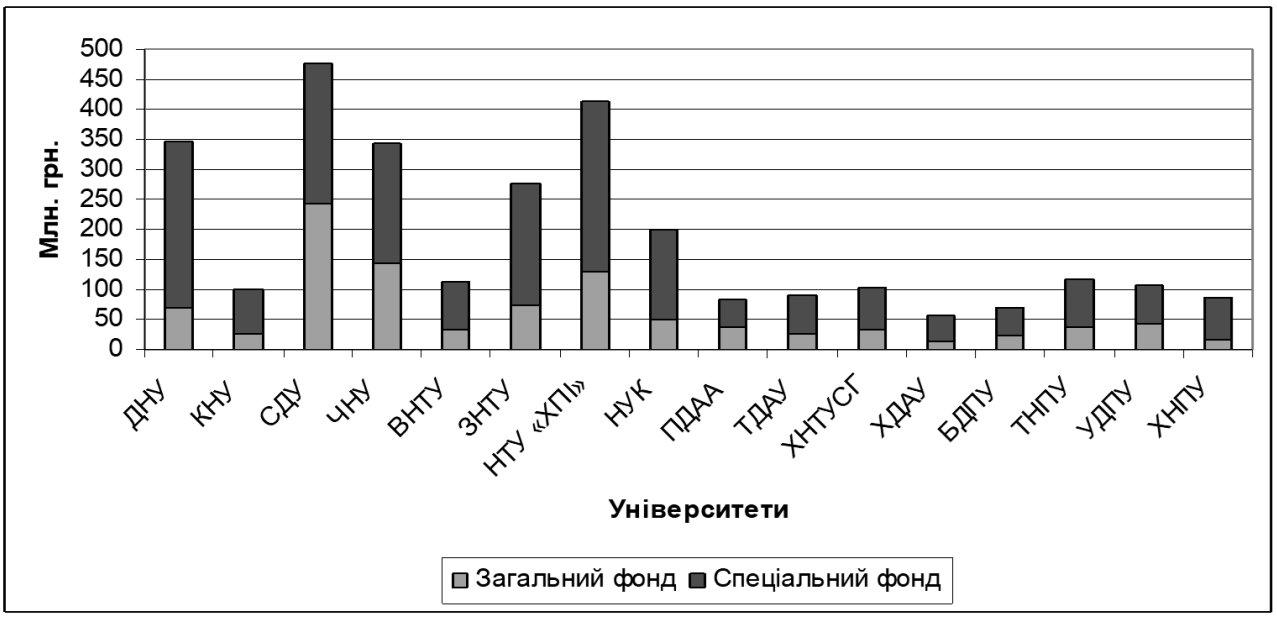

Рис. 4. **Обсяги фінансування провідних державних закладів вищої освіти у 2017 р.,** млн грн

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти.

Узагальнену структуру фактичних доходів спеціального фонду провідних державних ЗВО України у 2017 році проілюстровано на рис. 5.

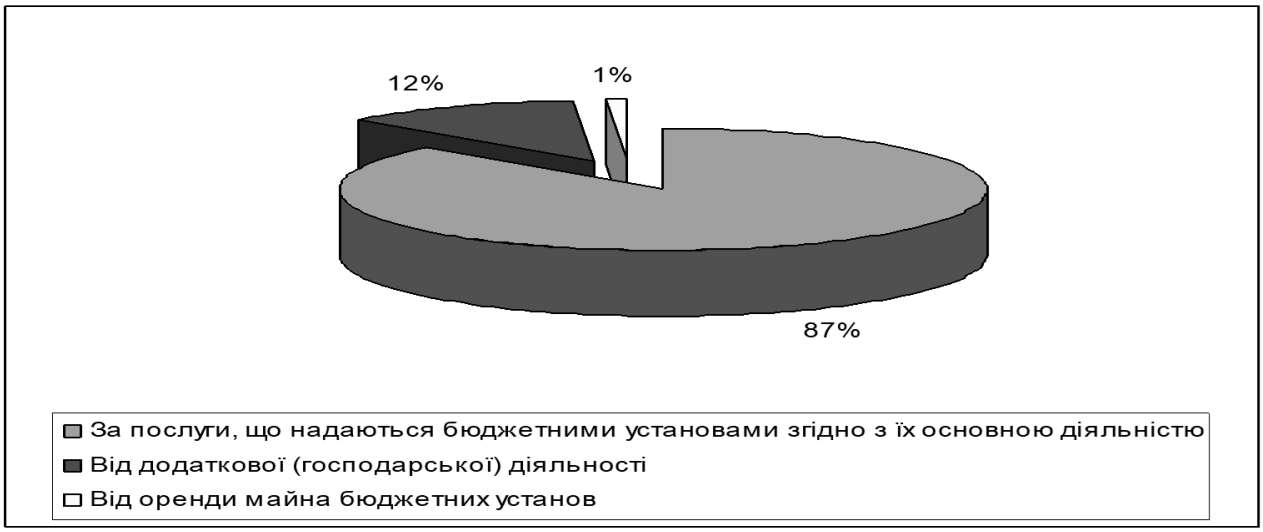

Рис. 5. **Структура фактичних доходів спеціального фонду державних ЗВО України у 2017 році,** %

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти.

Загалом, у результаті проведеного аналізу встановлено, що протягом останніх років найбільшу частку у структурі надходжень до спеціального фонду закладів вищої освіти становлять кошти за послуги, що надаються згідно з їх основною діяльністю – приблизно 80 – 90% загальної суми надходжень, отриманих як плата за послуги. Від додаткової (господарської) діяльності університети мають надходжень в межах 10 – 20% і найменшу частку становлять кошти від оренди та реалізації майна в установленому порядку (крім нерухомого майна). Отже, за результатами проведеного аналізу в цілому по Україні спостерігається

позитивна динаміка збільшення обсягів спеціального фонду бюджетних установ.

Учені обґрунтовують, що співвідношення між бюджетним і небюджетним фінансуванням освіти залежить від дії таких чинників, як темпи економічного розвитку, наявності бюджетних ресурсів за адекватної державної політики у сфері освіти, форми власності закладу вищої освіти та ефективності керівництва ним. Необхідно зазначити, що будь-які зміни в системі освіти неможливі без належного фінансового забезпечення, а вивчений досвід як командно-адміністративної, так і ринкової систем господарювання показує, що саме бюджет є домінуючим джерелом фінансування діяльності та розвитку державного ЗВО (*Tarasenko, 2013, p. 179*).

Не зважаючи на те, що джерелами фінансування державних закладів освіти визначено кошти державного бюджету та інші не заборонені законодавством джерела, насамперед, власні надходження від надання освітніх послуг, частка першої складової щороку зменшується. Звичайно, це стосується не усіх закладів освіти, є й винятки, проте загальна тенденція є саме такою: держава постійно сигналізує керівникам вищої школи про необхідність активного і самостійного пошуку фінансових ресурсів для своєї діяльності (*Boshota, 2017, p. 799*). Це спонукає їх також до удосконалення фінансових механізмів забезпечення освітньої діяльності з підготовки фахівців, впровадження сучасної системи фінансового менеджменту, яка відповідала б реаліям ринку освітніх послуг вищої освіти.

6. Висновки.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що спостерігається поступове зменшення обсягів бюджетного фінансування діяльності закладів вищої освіти у зв'язку із скороченням державних витрат на їх фінансування. Сучасний рівень розвитку і стан вищої освіти вимагають серйозних вкладень у систему підготовки кадрів, тому що недостатнє фінансування університетів з боку держави, нестача власних фінансових ресурсів негативно позначаються на розвитку матеріальної бази, рівні і якості підготовки фахівців, ставлять серйозні проблеми щодо діяльності потужного освітнього і науково-дослідного потенціалу держави у сфері вищої освіти.

Разом з тим, успішне функціонування освітніх закладів залежить і від також від ефективного і раціонального використання наявних фінансових ресурсів. З метою удосконалення фінансових механізмів, оптимального використання фінансових ресурсів необхідно розширити фінансову автономію закладів вищої освіти, значно підвищивши ступінь їхньої фінансово-господарської самостійності. Також невід'ємною частиною здійснення реформування системи вищої освіти є диверсифікація джерел фінансового забезпечення діяльності закладів вищої освіти та розвиток різноманітних форм інтеграції освітнього процесу із виробництвом.

References

Boshota, N. V. (2017), "Problems and prospects of financing of higher educational institutions of Ukraine", *Molodyi vchenyi,* vol. 10 (50), pp. 799–802.

Butska, O. Yu. (2009), "Educational activity of higher educational institutions and its financial support at the regional level", *Actual problems of economics,* vol. 4, pp. 159–165.

Denyshchuk, P. (2014), "Income structure and main articles of expenditures of state higher educational institutions of III – IV accreditation levels", *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia*, vol. 39, pp. 481–488.

Diachenko, K. S. (2016), "Features of functioning of budgetary institutions in the system of public finances", *Ekonomika i suspilstvo,* vol. 7, pp. 739–748.

Falchenko, O. O. and Chumak, V. M. (2017), "Topical issues of the formation and use of budgetary institutions", *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskyi politekhnichnyi instytut» (ekonomichni nauky),* vol. 24 (1246). pp. 7–10.

Krasilnik, O. (2015), "Problems and prospects of financing of higher educational institutions of Ukraine", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka,* vol. 2(167), pp. 110–117.

Tarasenko, I. O. (2013), "Problems of higher education financing in ukraine in the context of ensuring competitiveness", *Visnyk KNUTD,* vol. 4, pp. 177–185.

The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "About Higher Education", available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/page5 (Accessed 2 September 2018).

The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), Budget Code of Ukraine, available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (Accessed 2 September 2018).

Yaschuk, T. A. (2018), "Trends and prospects for higher education institutions", *Aktualni problemy sotsialno-ekonomichnykh system v umovakh transformatsiinoi ekonomiky* [Actual problems of socio-economic systems in a transformational economy], Zbirnyk naukovykh statei IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Collection of scientific articles of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference], Dnipro, Ukraine, April, 12–13, 2018, pp. 457–460.

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства — Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).
This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons "Attribution-NonCommercial 4.0 International" (CC BY-NC 4.0).